મુખ્ય પાત્રો.

પુરૂષ પાત્રો.

જહાંગીર.... ....દિલ્હીનો બાદશાહ.

મહોબતખાન........બાદશાહનો સેનાપતિ—મેવાડના રાણાનો પિત્રાઇ.

ખુશરૂ
શાહજહાં
શાહેરીઆર ....જહાંગીરના શાહજાદા.

શેર અફઘાન ....મહેરૂન્નિસાનો પતિ. લયલાનો પિતા

આસફ ....મહેરૂન્નિસાનો ભાઇ.

અમરસિંહ........ . .મેવાડના મહારાણા.

રમાનાથ.... ....રતનનો પતિ.

[illegible]..........[illegible] યુક્તિબાજ, [illegible] પતિ

દરબારીઓ, મુગલસિપાહીઓ, વગેરે.



સ્ત્રી પાત્રો.

રેવારાણી.... ....જહાંગીરની મહારાણી.

મહેરૂન્નિસા. ......જહાંગીરનું પ્રેમપાત્ર. શેરઅફ્ઘાનની પત્ની.
પાછળથી જહાંગીરની નૂરજહાન બેગમ.

લયલા:............ ....શેરઅફ્ઘાનની બેટી.(મહેરૂન્નિસાનીપુત્રી)

રતન }
હીરા } ....પંડિતની પુત્રીઓ.

સાહેલીઓ, દાસીઓ, વારાંગનાઓ, વગેરે.



ॐ श्री

નૂરજહાન.

મંગલાચરણ. ઇશ્વરસ્તુતી.

પ્રવેશ ૧લો—સ્થળ. જહાંગીરનો મહેલ.

જહાંગીર મહેરૂન્નિસાના પ્રેમમાં પીડાય છે. તેની ગમગીની દૂર કરવા તેના સ્નેહી મંડળના ઉપચારો. છેવટે મહેરૂન્નિસાને જેમ બને તેમ જલ્દી લાવવાનો નિશ્ચય. પાછળથી પોતાના પ્રાણ લેવાની ખટપટ કરનાર માટે શાહજાદા ખુશરૂનો ન્યાય. તેને સખ્ત સજા. સેનાપતિ મહોબતખાંની યાચનાથી સજામાં સુધારો.

——

પ્રવેશ ૨જો—સ્થળ. શેરઅફઘાનનું ઘર.

લયલા અને સખીઓનો વિનોદ. મહેરૂન્નિસા અને શેરઅફઘાનની જીવનમર્ણની સમસ્યા. પાછળથી બાદશાહી માણસોએ શેરઅફઘાનનું ખુન કરી, મહેરૂન્નિસા અને લયલાને દિલ્હી લઇ જવાં.

——

પ્રવેશ ૩જો—સ્થળ. રસ્તો.

પુરૂષ જાતને ધિક્કારનારી પંડિતપુત્રી હીરાના ઉદ્‌ગારો. માથાના ફરેલ પાગલ પાંડેનો તેને સીધો દોર કરવાનો નિશ્ચય.

——

પ્રવેશ ૪થો—સ્થળ. બાદશાહી મહેલ.

લયલાનો માને ઠપકો. મહેરૂન્નિસાની સંમતી મેળવી છુટકારાની રજા માટે લયલાએ મહારાણી રેવા પાસે જવું. રેવારાણીએ આવી મહેરૂન્નિસાની મરજી જાણવી. અને તેને છુટી કરવા બાદશાહ પાસે જવું. પાછળથી મહેરૂન્નિસાના ભાઇનું આવવું. ભાઇની વાતચીતથી મહેરૂન્નિસાએ પોતાના નિશ્ચયથી ડગવું. અને સર્વ વાત ભાવી ઉપર છોડી છેલ્લો નિર્ણય કરવા જહાંગીર પાસે જવું.

પ્રવેશ ૫મો—સ્થળ. જહાંગીરનો મહેલ.

પૂર્વના પ્રેમી જોડાનો મેળાપ. મહેરૂન્નિસાના ઘવાયેલા હૃદયના ઉદ્દગારો. જહાંગીરની પ્રેમઘેલછા. સ્વામી તરફનો ધર્મ અને પૂર્વના પ્રિયતમનો પ્રેમ. બન્નેની અસરથી મહેરૂન્નિસાનું હૃદયમંથન. પ્રથમ બેઠેલા હૃદય પર પ્રેમના પાકા રંગનો પ્રકાશ. ભવિષ્યમાં હાની થવાની મહેરૂન્નિસાને ચિંતા. તેને સદાને માટે નિર્ભય કરવા, જહાંગીરે પ્રેમના માટે મહેરૂન્નિસાને સત્તાનું બલિદાન આપવું.

પ્રવેશ ૬ઠ્ઠો—સ્થળ. લયલાનું રહેઠાણ.

બાદશાહી કુટુંબના સર્વ માણસો કરતાં શાહજાદા શહેરીઆરના નિર્મળ અંતઃકરણ, અને નિર્દોષ સ્વભાવ ઉપર લયલાનું આકર્ષણ. શહેરીઆરનો લયલા ઉપર પ્રેમ, અને લયલાની શહેરીઆર ઉપર દયા.

પ્રવેશ ૭મો—સ્થળ. બાદશાહી બાગ.

લગ્ન થયા પછી જહાંગીરે મહેરૂન્નિસાનું નામ “નૂરજહાન” રાખવું. ન્યાય ઘંટ. (ગમે તે વખતે પ્રજાની

ફરીયાદ સાંભળી દાદ આપવા માટે જહાંગીરે ન્યાય ઘંટ રાખ્યો છે.) તે ઘંટનો અવાજ સાંભળી ફરીયાદીને હાજર કરવા હુકમ કરવો. પોતાના પતિના મૃત્યુથી નિરાધાર થઇ પડેલા કુટુંબની દયા માગવા એક ગરીબ સ્ત્રીનું આવવું. અને તેના પતિનું મૃત્યુ જહાંગીરની બંદુકની ગોળીથી થવાની સાબીતી. જહાંગીરનો શુદ્ધ ન્યાય. પોતે તેવી સજા સહેવા તૈયાર થવું. ગરીબ સ્ત્રીની રૂહમદીલી. જહાંગીરે તેના કુટુંબના પોષણ માટે જાગીરોની બક્ષીસ કરવી. નૂરજહાંને લયલાનો તિરસ્કાર. લયલાને જહાંગીરની ધમકી. બહાદુર બાપની બહાદુર બેટીની નિડરતા. જહાંગીરે ઉશ્કેરાઇ તેના પર ગોળી છોડવી. વચ્ચે દાસી આવી જવાથી તેનું મૃત્યુ અને લયલાનું બચી જવું.

ટેબ્લો.



અંક ૨ જો

પ્રવેશ ૧લો—સ્થળ. મેવાડમાં રાણાજીનું ઉદ્યાન.

જહાંગીરે નૂરજહાંના પ્રેમમાં પરવશ થઈ સત્તા લગામ તેને સોંપી દીધી છે. શાહજહાં અને ખુશરૂને નૂરજહાં દક્ષિણની લડાઈમાં મોકલી ત્યાં કપટથી ખુશરૂનું ખૂન કરાવે છે. અને તે ખૂનનો આરોપ શાહજહાં ઉપર મૂકે છે. તેથી શાહજહાં નાશી મેવાડ આવી રાણાજીના આશ્રયમાં રહેલ છે. મહોબતખાંએ બાદશાહ પાસેથી અભય વચન મેળવી દૂત સાથ પત્ર મોકલી શાહજહાંને દિલ્હી બોલાવવો.

પ્રવેશ ૨જો—સ્થળ. પંડિતજીનું ઘર.

હીરાનાં પાગલ સાથે લગ્ન. પાગલ યુક્તિથી હીરાને ઘેર લઇ જવા ફરજ પાડે છે.

પ્રવેશ ૩જો—સ્થળ. બાદશાહી મહેલ.

ખુશરૂનું ખૂન શાહજહાંએજ કર્યું છે, અને તેનો ન્યાય થવો જોઇએ એમ નૂરજહાં જહાંગીરને ઉશ્કેરે છે. ખુશરૂના મૃત્યુ માટે તેની માતા રેવારાણીનું રૂદન. નૂરજહાંને તેની કૃતઘ્નતા માટે લયલાનો ઠપકો.

પ્રવેશ ૪થો—સ્થળ. ખાનગી દરબાર.

શાહજહાંનો ન્યાય. નૂરજહાંનો પ્રપંચ. શાહજહાંએ નૂરજહાંનો તિરસ્કાર કરવો. નૂરજહાંનું ઉશ્કેરાવું. મહોબતખાંએ બાદશાહને અભય વચનની યાદી આપી શાહજહાંનો પક્ષ કરવો. મહોબતખાંને પકડવા નૂરજહાંનો હુકમ. તે હુકમનો અનાદર. ખુશરૂના ખૂન કરાવવાના અપરાધ માટે લયલાએ નૂરજહાંને જાહેર કરવી. બાદશાહે ખુલાસો માગવો. નૂરજહાંનું સ્ત્રીચરિત્ર.

પ્રવેશ ૫મો—સ્થળ. બાદશાહી મહેલ.

મહોબતખાંને સેનાપતિના પદ ઉપરથી ભ્રષ્ટ કરવા અને બંગાળનો સુબો નીમવા નૂરજહાં રૂક્કો મોકલે છે. રેવારાણીના મૃત્યુના સમાચાર સાંભળી જહાંગીરની દીલગીરી.

પ્રવેશ ૬ઠ્ઠો—સ્થળ. પાગલનું ઘર.

પોતાના સ્વભાવની અજમાયશ. હીરાનો તોર ઉતારવા પાગલની યુક્તિ પર યુક્તિ. ડંડા કલેજે મુંગો માર મારી હીરાની તુમાખી ઉતારી સીધીદોર કરવી.

પ્રવેશ ૭મો—સ્થળ. મેવાડમાં રાણાનું ઉદ્યાન.

મહોબતખાંને બંગાળના સુબાના પદથી ઉતારી. નૂરજહાંએ તેને વહીવટદાર તરીકે નીમવાથી મહોબતખાં ખુલાસા માટે બાદશાહ પાસે ગયેલ પણ નૂરજહાંએ બાદશાહની મુલાકાત નહીં લેવા દેવાથી ઉશ્કેરાઇ રાણાજી પાસે મદદ માટે આવે છે અને પાંચહજાર સ્વાર લઇ દિલ્હી તરફ જાય છે.

પ્રવેશ ૮મો—સ્થળ. લડાઇનું મેદાન.

મુગલ સૈન્ય મહોબતખાં સામે લડવાને નાહિંમત થાય છે. નૂરજહાં તેમને ઉશ્કેરી લડવા મોકલે છે. મહોબતખાં મુગલ સૈન્યને પોતાના પક્ષમાં મેળવી લે છે. સમય સમજી નૂરજહાં જહાંગીર સાથે શહેરમાં દાખલ થવા નાસે છે. પણ અકસ્માત ઝાડની ડાળીઓ તુટી પડવાથી તેમનો માર્ગ રોકાઇ જાય છે. મહોબતખાં લશ્કર સાથે આવી તેમને ઘેરી લે છે.

ટેબ્લો.

અંક ૩જો.

પ્રવેશ ૧—લોસ્થળ. પંડિતજીનું ઘર.

પાગલપાંડેની યુક્તિથી સીધી થએલી, અને સદ્બોધથી સ્ત્રી ધર્મ સમજેલી હીરાની પ્રકૃતિનું પારવર્તન જોઇ તેના પિતાને સંતોષ, અને આનંદમાં નાચરંગ.

પ્રવેશ ૨જો—સ્થળ. છાવણી.

લડાઈમાં પોતાને કબજે કરેલા જહાંગીર પાસે મહોબતખાંએ નૂરજહાંના અપરાધ માટે તેના મૃત્યુ લેખ ઉપર સહી કરાવવી, નૂરજહાંનું આવવું, પ્રેમની પ્રબળતા, જહાંગીરે પરવશ થઇ મહોબતખાં પાસે નૂરજહાંના જીવનની ભિક્ષા માંગવી; મહોબતખાંની ઉદારતા અને વફાદારી; સખ્ત ચેર, શાહને સોંપી મેવાડ તરફ વીદાય થવું.

પ્રવેશ ૩—જોસ્થળ. મેવાડમાં શાહજહાંનું મકાન.

રાણાજી પાસે મહોબતખાંનું સંસાર ત્યાગ કરી ફકીરની ફકની ધારણ કરી આવવું. શાહજહાંનો પોતાના પિતાના મૃત્યુથી શોક. મહોબતખાં અને આસફ શાહજહાંને તખ્તનશીન કરવા દિલ્હી લઈ જાય છે, ઉપકારવશ શાહજહાંના હિંદુરાણા પ્રત્યે ઉદ્ગાર, બન્નેના શુદ્ધ સ્નેહની યાદગીરી.

પ્રવેશ ૪થો—સ્થળ. નૂરજહાંનો મહેલ.

જહાંગીરના મરણથી નિરાશ થએલી નૂરજહાં પોતાની સત્તા કાયમ રાખવા ભોળા શહેરીઆરને તખ્તનશીન થવા સમજાવે છે. લયલા નૂરજહાંની કપટજાળમાંથી શહેરીઆરને બચાવી લે છે. નૂરજહાંની અત્યંત નિરાશા અને પડતીનું દ્રશ્ય.

પ્રવેશ ૫મો–સ્થળ. જંગલ.

દુશ્મનોએ શહેરીઆરની આંખો ફોડી નાંખી છે. લયલા શહેરીઆરને અંતરં ચક્ષુથી અલૌકિક પ્રેમદર્શન કરાવે છે. સઘળે સ્થળેથી પાછી પડી પ્રપંચનું ફળ પામી, પોતાનાં કૃત્યોનો પસ્તાવો કરતી દીવાની થઇ ગએલી નૂરજહાંની દુર્દશા, લયલાની દયા. લયલા તેને દિલાસો આપે છે. નૂરજહાંની દુર્દશા ઉપર દયા લાવી તેને સાહ્ય આપવા મહોબતખાં શાહજહાંને ભલામણ કરે છે. ભલા અને દયાળુ શાહજહાંની ઉદારના અને ઉચ્ચવૃત્તિ. સીનટ્રાન્સફર.

પ્રવેશ ૬ઠ્ઠો–સ્થળ. દિલ્હી દરબાર.

શાહજહાંને તાજપોશી. નાચરંગ. આનંદ.



॥ શ્રી ગણેશાય નમઃ ॥

નૂરજહાન

મંગલાચરણ.

આળાપો—

વંદુ રમાપતિ રામ રઘુવર
દીન બંધુજન અસુર નિકંદન
વિઘ્ન વિનાશનહાર સર્વદા —વંદુ૦
આ જન ને વિભુ પદની આશ સદાની છે
છે લાજ તમારે હાથ અમારી
વિઘ્ન વિનાશનહાર સર્વદા —વંદુ૦

આળાપો— ૨

કરો સ્નેહીજનોને સ્હાય, શ્રી યદુરાય શ્યામ મુરારિ
અરજ અમારી, અંતર ધારી
નહી ઉદધિ સંયોગ સદા સ્થિર થાય, એજ ઉપાય
કરો ગિરધારી—કરો૦
પ્યારી વેલી પીયુ તરૂને વળગી, થાય કદી ના અળગી
સ્નેહ સુધારસ વારિ, કરો સીંચન વનમાળી
સુખ શાન્તિનાં ફળ તેમાં પ્રગટાય, હૃદય હરખાય,
શ્યામ મુરારિ—કરો૦

કુંચનીઓ— ૩

પીયો રસ પ્રેમકી યે પ્યાલી, નિરાલી, મતવાલી
જો પીયે એક બાર તો હરસૂ દીખે હારયાલી—પીયો૦
જામ જગાવે જીગરમે, જંગ જોર કા જોશ
દૂર કરે દિલકા સભી, દમ ભરમે અફસોસ
જરા તો લો જનાબે આલી, જમાવે ચેહરે પેયે લાલી
પ્યાલી કરો ઝટ ખાલી, ઉરમે ઉગે ઉજીયાલી—પીયો૦

લયલા }
સાહલીયો } ૪

શોભે વસંત કેવો બાગમાં
ટહુકે સૂર, શોર કોકિલા તણો રંગરાગમાં
સુમન વસંતના સુવાસમાં, વનિતા વિકસે વિલાસમાં
સરિતા કૂપ વાપી છે વસંતરાજના રાજમાં —શોભે૦
જળ સ્થળ નભ સર્વત્ર છે, ઋતુ વસંતનું રાજ
કામ કારભારી થયો, રૈયત સ્નેહી સમાજ
પીયુ ચિતચોર એ સમાજમાં, આવીને આ વસંત તાજમાં
ચતુર ચિત્ત ને તે ક્યાંઇ ચોરે નાં વસી આંખમાં—શોભે૦

સાહેલીયો— ૫

ખીલી જોબનની કેવી બહાર છે
જાણે રંભા તણો અવતાર છે
લયલા— આ શી ચાલ છે? શી ધમાલ છે?
સાહેલીયો—તેણુ કારી કટારીની ધાર છે, મારનાર છે
ચાલ ગજની મદમાતી ગુલાબી છે ગાલ"
હઇયે રૂડો શણગાર છે: —ખીલી૦
પ્રેમ પોથી થી શીખ્યા જે ભાવો
કોઇ પ્રેમી સામે પ્રગટાવો

લયલા— હું તો હારી, થા ન્યારી
સાહેલીયો—શી તારી, ખુમારી, જાઉં વારી—ખીલી૦

અહેરૂન્નિસા— ૬

અરે મન છોડી દઇ પૂર્વ પ્રીતમની ધૂન
ભજ તું હવે જે નેહે વર્યા છે —અરે૦
વિનષ્ટ થયો નરૂ તેથી હવે તો
ફળ તણી આશ વૃથા છે —અરે૦

અહેરૂન્નિસા— ૭

ભકિત ભાવના અંતર ધરી
કરશે આ કિંકરી. આપ ચાકરી—ભકિત૦
વિનવું હું કરગરી, તજો ન દાસીને વરી
ભલી છું વા હું છું બુરી, ફરી ન આપથી જરી—ભકિત૦
જ્યોત સૂર્યની ટળી, દીસે નિશા જશે સરી
પતિ સેવામાં સંચરી, જશે તરી આ સહચરી—ભકિત૦

હીરા— ૮

ઓલે તારો બેસુરા સિતાર ના
સ્વર સાધ સુધારી આ તાર ના
એ સિતાર લગ્નમાં વગાડીશું જી—ઓલે૦
રમાનાથ—વધારે ફેરવો ન ખુંટી
જશે શરીરનો સિતાર આમ કુટી
જશે આ શ્વાસ તાર તુટી
હીરા—જશે કૂટી નો ભાગી કુંદી નાખીશું જી—ઓલે૦

મહેરૂન્નિસા— ૯

નવ થાયે વશ કોથી વિકારો મનના
વાસને લોભે મધુકર જીવન, આપે પંકજમાં —નવ૦
તેમજ મેં પણ મનવશ થઇ રજ, નાખી જીવતરમાં—નવ૦

રેવારાણી— ૧૦

સમજોને સ્વામી અમારા
દુ:ખદાયી છે પરદારા
તજી દઇને અમૃત ધારા
વિષ પીવો કાં પ્રભુ મારા —સમજોને૦

અન્ય તો જો દુ:ખી કરશો,
પાપનો ઘટ ભરશો, દુ:ખને વરશો
લોક અને પરલોક તમારા
બેઉ બગડશે પ્યારા— દુ:ખદાયી૦

મહેરૂન્નિસા— ૧૧

પ્રગટી પ્રીતિ હતી જે તેને ન્યારી કરી
ધરીશ હૈયે હું તો નબી, પરાણે મનને વશ કરી
બનીશ ના કોની સહચરી —પ્રગટી૦

છે એજ છેલ્લી પ્રાર્થના દિલદારની દિલદારને
હું પ્રેમ અગ્નિમાં બળી છોડું કદી સંસારને
તો લાશ મુજ વીંટી કફન માં, કબ્રમાં દફનાવજો
તે કબ્રપર બાળી દીવો, આંખેથી આંસુ ઢાળજો —પરાણે૦

લાવણી— ૧૨

નિહાળી દુઃખ મારૂં આપ દુઃખ વાટે વિચરશો માં
વિધિ વિપરીત વનિતાને વરી વિપત્તિને વરશો માં
ભલે સંતાપ ના તાપે બળે આ બાગ બુલબુલનો
એ તાપો ઠારવા ને આપ નેણે નીર ભરશો માં—નિહાળી૦
સરી સુખ સીડીયોથી હું ડુબું દુઃખ સિંધુમાં આવી
પરંતુ તારવા મુજને તમે ઉંડા ઉતરશો માં—નિહાળી૦



અંક ૨જો.

શાહજહાં— ૧૩

અગમ નિગમ કુદરત તણો મહિમા
ધરમ કરમ તણો ક્ષય થતો જગમાં
કુટિલ અધમ જન વિજય મેળવતા —અગમ૦
પૂર્ણ ચન્દ્રમા ને રાહુ નડતર
પ્રફુલ્લિત સુમન ને સહુ કોઇ ચુંટતાં —અગમ૦

સ્રીઓ— ૧૪

કન્યાને કારણ ચોળીને ચુંદડી લાવ્યો કંથ કોડામણો
કન્યા હોંશીલી ચોળીને ચુંદડી પ્હેરી કંથ રિઝાવીયો
ચીર રંગનારો વણનારો ચતુર સુજાણ, મેંતો પહેર્યાં હૈયાની
હોંશથીરે
વર રંગીલો કન્યાને જીતી ગયો કંથ લોભામણો-કન્યા.

પાગલ— ૧૫

ચાલો પ્રીતમને પંથે શી વાર છે ? શો વિચાર છે?
હીરા—ચઢાવી ધાંધલમાં પાગલ શો સાર છે ?
તું ગમાર છે, જા જુહાર છે—ચાલો૦
પાગલ—ત્યારે જાગે છે જો પાછા આ દેવતા, મારૂં કાપું ખાઉં
હીરા—ઓયમા, હાં, હાં, હાં; આવું છું :દેવ નહીં જાગશો
પાગલ—થાય હવે ત્યારે આ દેવતા પસાર છે
ટાઢાગાર છે બેડોપાર છે —ચાલો૦

લયલા— ૧૬

જેના કર્મે તમે આવ્યાં ;અતિ જાહોજલાલીમાં
મૂક્યાં તેને તમે તો પાયમાલીમાં
તમને જેણે પાયું અમી, તેનેજ વિષ આપ્યું તમે.
જે તરૂવરે છાયા કરી, તેનેજ હા કાપ્યું તમે.
જેણે તમારા માર્ગમાં, સુખ સાધનો લાવી ધર્યાં
તેનાજ જીવન માર્ગમાં, કંટક તમે તો પાથર્યાં
પીયો છો શત્રુતાનું ઝેર, નાંખી પ્રેમ પ્યાલીમાં
હજી પણ છે વખત ઝાલિમ મટી તું થા દયાળીમા—જેના

કંચનીયો— ૧૭

મેઘવા ચહુ દિશ છાયે, જલભર લાયે
જીયરા મેરા ડરપાયે કછુ મોહિં ના સોહાયે—મેઘવા૦
સુખસેજ ખાને ધાયે, પ્રાણનાથ નાહીં આયે
ના તો સંદેશા પઠાયે, હાયજાન મોરી જાયે—મેઘવા૦

જહાંગીર— ૧૮

સમજાય તે સમ્પતિ સારી સદા ઉપયોગ જેનો પરમાર્થમાં
તલવાર છે તેજ હણે જે સદા, દુઃખ દીન તણાં જગમાં
નૃપ તેજ ખરો જે પ્રજાને ગણી, નિજ પુત્ર દુલારકરે—સમ૦

નૂરજહાન— ૧૯

કલેજવા રે બાંસુરી કી ધૂન લાગી
હું અપને ઘર કામ કરત રહી
શ્રવણ સુનત ઉઠ ભાગી —કલેજવા૦

૨૦

હીરા—પ્યારા ભરથાર, મુંગો માર શાને મારો
પાગલ—આ, શા ઉદ્દગારો ? હું તો છું સેવક તારો
હીરા—જાય છે ભૂખે તરશે જાન આ કંઈ તો વિચારો—પ્યારા૦
પાગલ—જાન જો તમને વ્હાલો, તો આ સ્વભાવ સુધારો
હીરા—કહેશો જે તે કરવાને હું રાજી છું આ ગુસ્સો ઠારો
આપ હવે પરમેશ્વર મારા, હું પૂજા કરનારી.
પુરૂષતણી પદવી છે મોટી, હીરા તમથી હારી.
પાગલ—ત્યારે આવો આમ હવે સુધારીયે પ્રીતેજન્મારો-પ્યારા૦

હિંદુ સૈન્ય— ૨૧

ચાલો યારો, સહુ સરદારો, લઇ તલવારો,
તોડો ફોડો પ્રચંડ અગ્નિ
હિમ્મત ધરીને, સબળ રિપુદળ સનમુખ પડીને
જંગ જગાવો. મારો, કાપો, બાંધો છુંદી નાખો—ચાલો૦
થાય જીત, યશ છે જગતમાં
રણમાં જો મરશો, ભવથી તો તરશો,
સ્વર્ગે વિચરશો જરીયે ન ડરશો.
માલિક માટે, શિરને સાટે, તન મન વારો, જાન નિસારો
યારો અવસર આવો સારો આવે ન ફરીને —ચાલો૦



અંક ૩ જો

કંચનીયો—　　　　　૨૨

જોબન બીત્યો જાયે, સજન નહીં આયે
મદન તન છાયે, સદન નહીં ભાયે
યે મન અકુલાયે, હાય ચમન સમાન બદન કુમલાયે—જો૦
અય ચન્દ્ર તેરી નજરમેં, મૈભી મેરા દિલદારભી
હમ દર્દ હોકર હાલ મેરા, યાર કો કહના સભી
હય ફુલ જહાં રોશન મગર, ગુલહૈ ચિરાગે દિલયહાં
મેરે વતન મે રાતહૈ, હોગા સહર તેરે વહાં
સંદેશા યે સુનાકે, સમઝાકે, ઉત્તર જો પઠાયે, મોહેં સકલ
સુનાય, ધીરજ મન લાદે　　　　　—જોબન૦

નૂરજહાન—　　　　　૨૩

છો આપ માલિક મુજ હૃદયના આપને ચાહનાર છું
સદ્ભાગ્ય સમજી હું તમારા, ચરણમાં મરનાર છું—છો આપ૦
ચાહે તો મારાં નયન આ, તુજ પંથમાં હું પાથરૂં.
આ પ્રાણ પણ તુજ કારણે, હું અર્પવા તૈયાર છું—છો આપ૦
બદલો વફાદારી તણો, આપ્યો ખરો મુજને તમે
અલ્લાહથી આ જુલ્મની, ફરિયાદ હું કરનાર છું.

લયલા— ૨૪

થશો પીયુ જ્યારે મહારાજા રાજના
જશો રચરાઈ સત્તાના ભારમાં
ભાન ભૂલશોજી, સરકારી આ કારોબારમાં—થશો૦
પ્રેમ વિસારી મુજ કુલાઈ કરશો
જન હજારો નિત લેશો
રાજ સેવક સહુ સલામ ભરશે
રોફ તખ્ત પર બેસી કરશોજી સાજના—થશો૦

લયલા— ૨૫

વિશ્વની રચના જોતાં લાગે રૂપાળી,
અંદર દીસે દોઝખની અંધારી, વ્હાલા—વિશ્વ૦
મઓલા મદારી તેનો કંડીયો છે દુનિયાં
નાગણ માયા માંહી પાળી
નજરે તો જોતાં માયા નાગણ રૂપાળી લાગે
અડતાં તેને તે નાંખે મારી વ્હાલા—વિશ્વ૦
ઝળકે નિરખતાં તો સુંદર અંગારો
નાંખે તેનો ઠામ બાળી
ઢોલકી મઢેલી જોતાં, ભરેલી ઉપરથી લાગે
અંદર તો જોતાં મળે ખાલી, વ્હાલા—વિશ્વ૦

નૂરજહાન— ૨૬

ઝાલિમ મારૂં જીવન છુટી જાય
ભોગ વિલાસ મુજ સમણાં થયાંરે
દિલ આ દીવાનું થયું હાય —ઝાલિમ૦
સ્નેહી સગાં સહુ સુખનાં સંગાથી
દુ:ખમાં કરે ના કોઈ સ્હાય —ઝાલિમ૦

લયકા— ૨૭

કીધાં હોય જેવાં પુણ્ય પાપ, ફળ પામે તેવાં માનવી હોજી
વાવી બીજો બાવળ તણાંરે, આમ્ર ફળોનાં ફળે
અન્યને દુઃખી કરવાં જતાંરે, નિજનેજ દુઃખ મળે
શિક્ષા એ સાચી જાણવી હોજી —કીધાં
બાંધી પાલખ જે મ્હેલ ચણે તે ઉપર રોજ ચડે
કુપ કરે જે ધરતીને ખોદી નીચે તે ઉતરે
અનીતિ તેથી ટાળવી હોજી —કીધાં૦



